

BIBLIOTEKA
**PW
SP**
KRAKÓW

35.460

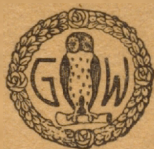
M 74

WIADOMSKA

PIERWSZY ROK GRAMATYKI

KLASA WSTĘPNA

WYDANIE SZÓSTE

NAKŁAD GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA — LUBLIN — ŁÓDŹ
KRAKÓW — G. GEBETHNER I SPÓŁKA
NEW YORK — THE POLISH BOOK IMPORT. CO, INC.

Cena 15 kop.

OTCZYŁJA NIEMIADOMKA

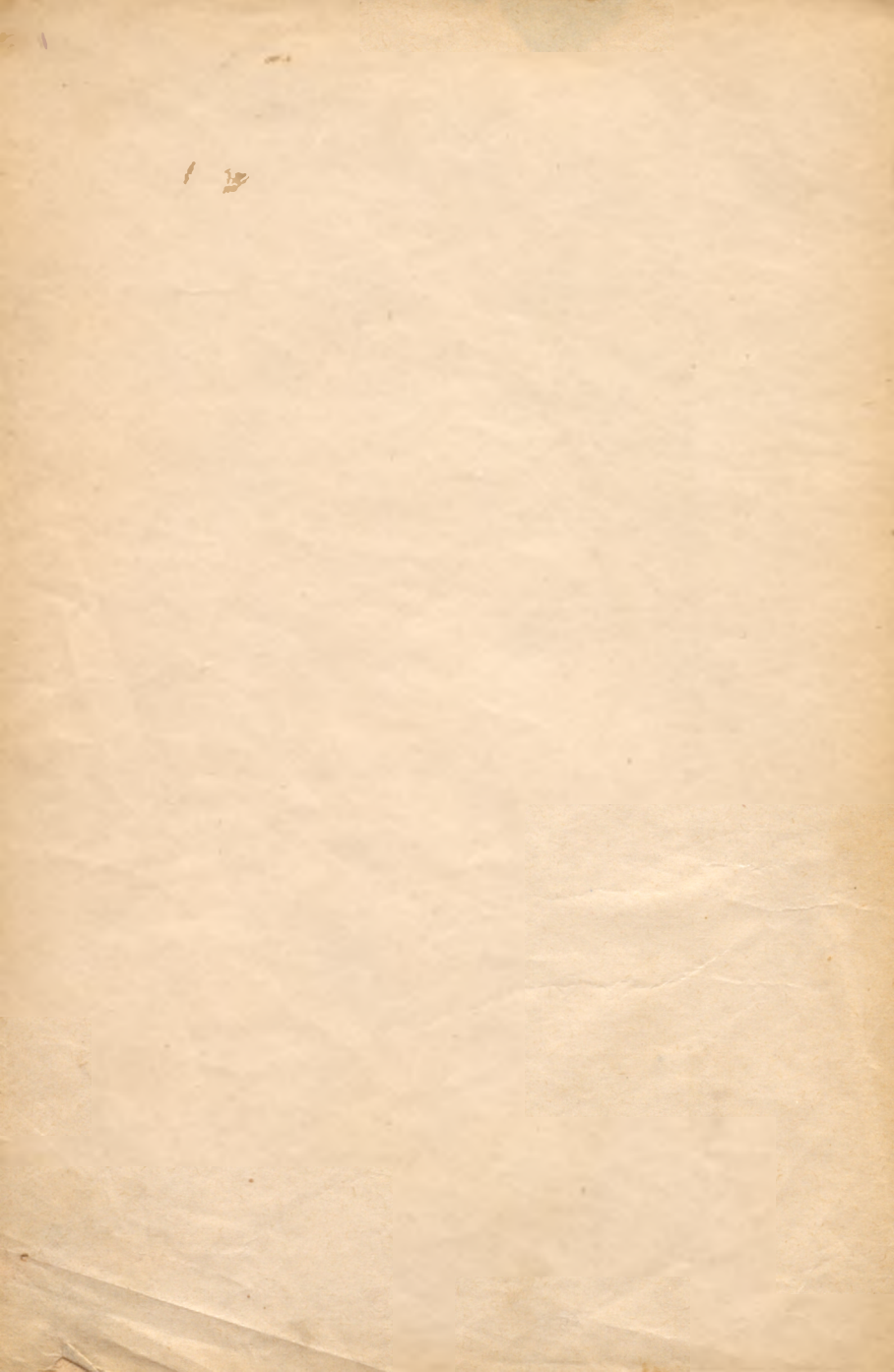
PIERWSZY ROK GRAMATYKI

KLASA WSTĘPNA

WYDAWCA: BOSTON

WYDAWCA: BOSTON
WYDAWCA: BOSTON
WYDAWCA: BOSTON
WYDAWCA: BOSTON

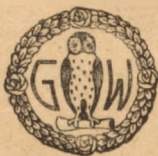

CECYLJA NIEWIADOMSKA

PIERWSZY ROK GRAMATYKI

KLASA WSTĘPNA

WYDANIE SZÓSTE

NAKŁAD GEBETHNERA I WOLFFA
WARSZAWA ——— LUBLIN ——— ŁÓDŹ
KRAKÓW ——— G. GEBETHNER I SPÓŁKA
NEW YORK — THE POLISH BOOK IMPORT. CO., INC.

WSZELKIE PRAWA PRZEDRUKU I PRZEKŁADU ZASTRZEŻONE.
□□ DRUK W. L. ANCZYCA I SPÓŁKI W KRAKOWIE. □□

1913.

Polon

Wyrazy, sylaby, litery.

1. **Policz wyrazy w następującem opowiadaniu :**

Słońce świeciło jasno. Dzieci biegały po łące, śmiały się wesoło. Nadeszła chmura, deszcz zaczął padać. Dzieci ukryły się pod kupką siana.

Czy wszystkie te wyrazy są jednakowo długie?

2. **Napisz 10 wyrazów.**

3. **Przeczytaj te wyrazy, dzieląc je tak, jak są napisane :**

Wo-da, chło-piec, dzie-wu-cha, most, las, ja-rzę-bi-na, pies, mu-cha, za-pał-ka, wie-czór, kruk, chmu-ra, ga-lę-zie, ja-błon-ka, po-ziom-ki, za-jąc, po-lo-wa-nie, o-gień, rok, ja-go-da, grzyb, las, Mi-cha-łek, cha-ta, sto-do-ła. ro-bo-ta.

Widzisz, że wyrazy dzielą się na części czyli sylaby.)

Policz, ile sylab jest w każdym z tych wyrazów.

4. **Wybierz z zadania 3-go wyrazy jednosylabowe i dopisz takich jeszcze 5.**
5. **Wybierz z zadania 3-go wyrazy dwusylabowe i dopisz takich jeszcze 5.**
6. **Wybierz z zadania 3-go wyrazy trzysylabowe i dopisz takich jeszcze 5.**

7. Wybierz z zadania 3-go wyrazy **czterosylabowe** i dopisz takich 2.

8. Podziel na sylaby następujące wyrazy: **Dzielić** trzeba tak, aby każdą sylabę łatwo wymówić można:

Woda, koza, ręka, wróbel, kość, salata, lis, chata, dzieci, koło, żniwiarze, gniew, sad, droga, ulica, zabawa, palec, motyle, drzewo, zwierzęta, wąż, buty, koszula, rosa, mleko, siła, koszyk, łopata.

Wyrazów jednosylabowych nie rozdzielamy.

9. Podziel na sylaby następujące wyrazy, żeby każdą sylabę łatwo wymówić można:

Oj-ciec, bajka, jajko, kijkiem, szyjka.

Wiór-ki, sznurki, paciorki, korki, zegarki.

Czół-no, białko, piłka, wielki, dalszy, milszy.

Ciem-ny, dumny, ogromny, moc-ny, nocny, mostki, myszka, chodźmy, lećcie.

Pan-na, wanna, fontanna,

10. Z czego składa się każdy wyraz i każda sylaba?

11. Policz, ile **liter** jest w wyrazach: } s-a-d, l-a-s, p-i-e-s
k-r-z-a-k, c-h-r-z-a-n, k-o-s, k-r-e-t, b-ó-r.

12. Policz, ile liter jest w każdej sylabie: ja-go-da, mo-wa, ku-la, cze-pek, wie-cha, sza-bła, skrzyp-ce, chrzci-ny, chra-bąszcz.

13. Napisz sam kilka liter.

14. Mamy takie litery:

a, a, b, c, ć, d, e, e, f, g, h, i, j, k, l, l, m, n, ń,
o, ó, p, r, s, ś, t, u, w, y, z, ź, ż.

15. Do czego służą nam litery? Do napisania tego, co wymawiamy, prawda?

Mówię **a** i oznaczam ten dźwięk znaczkiem **a**, więc litery to są **znaczk**ki, za pomocą których oznaczamy różne dźwięki naszego głosu; — **a** znaczek napisany to jest **litera**, — **a** wymówione **głosem** nazywa się **głoską**.

Głoskę wymawiamy.

Literę piszemy albo drukujemy.

Głoska napisana będzie — **literą**.

Litera wymówiona będzie — **głoską**.

16. Czy to wszystko jedno **głoska** a **litera**?
Wymów jaką **głoskę**, — napisz ją **literą**.

17. Wymów i napisz literami głoski:

a, e, i, k, r, cz.

18. Ilu potrzebujesz **liter**, aby napisać **głoskę** cz?

Ilu potrzebujesz **liter**, aby napisać **głoski**:

sz, rz, dz?

Czy każdą **głoskę** możemy **jedną** literą napisać?

19. Napisz 3 **głoski**, które można **jedną** literą napisać.

Napisz 3 **głoski**, które musisz napisać **dwiema** literami.

20. Ile **głosek**, a ile **liter** jest w następujących wyrazach:

ale, rak, sad, dom, boli, koza, lato, baran,
czapa, sza, rządzi, czesze, krzak, brzęk, przed,
nie (ń-e), siano (ś-a-no). wieś (w'-e-ś).

21. Wytłumacz, jak umiesz, co to jest głoska, a co to jest litera.

22. Którą głoskę wymówić łatwiej **a** czy **b**? — **i** czy **c**? — **e** czy **z**?

 Te głoski, które bardzo łatwo wymawiamy same i które mogą same stanowić sylabę, nazywają się **samo-**
głoski:

a, ą, e, ę, i, o, (ó), u, y.

23. Wszystkie inne litery nazywamy **spółgłoskami**.

Sama spółgłoska nigdy sylabą być nie może.

24. Wypisz wszystkie spółgłoski z abecadła w zad. 14.

25. Podziel na sylaby następujące wyrazy:

Łąka, wino, krowa, kruk, sroka, trzask, robota,
krzemyk, marchew, kostka.

Policz, ile samogłosek jest w każdej sylabie.

Policz, ile jest spółgłosek.

26. Wymień wszystkie samogłoski.

Wymień kilka spółgłosek.

O zdaniu.

27. Powiedz mi cokolwiek. Musisz pierwszej pomyśleć, prawda? potem powiesz: **Słońce świeci. Książka leży. albo: Drzewo rośnie.** To, co powiesz, będzie zdanie. Cokolwiek pomyślimy i powiemy, nazywa się **zdanie**.

Jeżeli coś pomyślisz, ale nie powiesz, czy to będzie zdanie?

Nie, to będzie twoja myśl, prawda?

Zdanie to jest myśl wypowiedziana albo napisana.

28. Powiedz, ile tu jest zdań:

Mania śpiewa. Słonko świeci. Koza skacze. Krzyczą dzieci. Szczeka pies.

29. Powiedz albo napisz 3 zdania.

30. Podziel na zdania:

Nastala jesień, owoce dojrzały, rumienia się jabłka, kwiaty powiędły, dzieci zrywają śliwki. Jaś poszedł do lasu, wiewiórki skakały po drzewach, grzyby rosły, zieleniły się orzechy. Jaś zbierał szyszki i żołędzie. Jaskółka karmi swoje dzieci, pisklęta otwierają dzióbki, matka przynosi im robaczki.

31. Po skończonem zdaniu stawia się kropkę albo przecinek.

32. Napisz 5 zdań.

33. Do podziału na zdania dla wprawy.

W lecie słońce pali, a w zimie mróz dokucza. Dzień był pogodny, dzieci szły do szkoły, chory Oleś został w domu. Kot ucieka, bo pies szczeka. Chrabąszcze brzęczały, zajączki biegały, słoneczko świeciło i wesoło było. Pluskają rybki w wodzie. Starsi pracują, a dzieci się uczą. Adaś powiedział, że Staś umie czytać. Wicher wieje, deszcz zaczyna,

świerka świerszczyk u komina. Dziś piękna pogoda, pójdziemy do lasu i nazbieramy jagód. Kto się na gorącym sparzy, ten na zimne dmucha. Wesoly Jaś śpiewa, że już kwitną drzewa, że ptaszki wracają, wiosnę ogłaszają.

34. Powiedz, **o czym** mowa w tych zdaniach:

Jabłko rośnie. jabłko dojrzewa, jabłko jest rumiane, jabłko jest smaczne, jabłko upadło.

35. Napisz 3 zdania o wróblu.

36. Napisz 5 zdań o kocie.

37. Napisz 5 zdań o Stasiu.

38. Podkreśl wyraz, który oznacza, **o czym mówimy** w zdaniu.

Chłopiec biegnie. Chłopiec się uczy. Chłopiec się bawi. Hania czyta. Hania śpiewa. Róża pachnie. Drzewo rośnie. Ojciec pracuje. Matka jest dobra. Deszcz pada. Żaba skacze. Kogut pieje. Mucha jest owadem. Kwiat jest rośliną. Rybak łowi ryby. Gwiazdy świecą w nocy.

39. Przekonaj się, na jakie pytanie zawsze odpowiada wyraz, który oznacza, **o czym mówimy** w zdaniu:

Chłopiec biegnie. Kto biegnie?

Róża pachnie. Co pachnie?

40. Wyraz, który oznacza, o czym mówimy w zdaniu, zawsze odpowiada na pytanie: **kto?** albo **co?** Ten wyraz nazywa się **podmiotem**.

41. Napisz 5 zdań i podkreśl w nich wyraz, oznaczający, **o czym mówimy** w zdaniu, czyli **podmiot**.

42. Przekonaj się, czy podmiot w twoich zdaniach odpowiada na pytania: kto? albo co?

43. Przepisz następujące zdania i podkreśl w nich **podmiot**.

Wróbel świergocze. Bocian leci. Kwiaty kwitną. Kot mnie udrapał. Szewc pracuje gorliwie. Liście rosną na drzewie. Oleś pomaga bratu. Siostra szuka rydzwów. Czarne jagody są smaczne. Cichy wietrzyk wieje. Rolnik orze pługiem. Pracząka pierze bieliznę. W lesie rosną poziomki. Droga jechały wozy. Żaba wyskoczyła z wody.

44. Na każde pytanie odpowiedz osobnym zdaniem.

Co robi koń? Gdzie rośnie grzyb? Co robi ogrodnik? Kiedy odlatują jaskółki? Co rośnie w ogrodzie? Kto sprząta w pokoju? Jaki jest motyl? Jaki jest orzech? Jaka jest krowa? Czem jest baran? Czem jest róża?

W każdym zdaniu podkreśl **podmiot** i przekonaj się, czy odpowiada na pytanie: **kto?** albo **co?**

45. Napisz sam zdania o drzewie, komarze, bracie, kucharzu, piłce i rzece. W każdym podkreśl **podmiot**.

46. Napisz 5 zdań, o czym zechcesz, i podkreśl **podmiot**.

47. Napisz 5 zdań takich, w których **podmiotem** będzie człowiek.

48. Napisz 5 zdań, w których **podmiotem** będzie nazwa zwierzęcia.

49. Napisz 5 zdań, w których **podmiotem** będzie rzecz nieżyjąca.

50. Podziel na zdania; w każdym zdaniu podkreśl **podmiot**.

Muszka zabręczala, już się zając zbudził. Gdy orzechy dojrzały, wiewiórki je zebrały. Chodzi bocian po łące. Słońce zaszło, chmury zasłoniły niebo. Jaś uczyć się lubi. Mania książki gubi, a Zosieńka mała książeczki się bała. Kiedy śnieg stopnieje, słoneczko przygrzeje, to ucieknie zima. W ciemnym lesie jeleni śpi. Tam wiewiórka zwinnie skoczy, tu dzieciol zapuka, a dziewczyna jasnowłosa jagód w lesie szuka. Pan zajączek mruga oczkiem, zajączkowa patrzy boczkiem. Niedźwiedziatko podryguje, aż się stary dąb dziwuje. Przepióreczka się odzywa, rozpoczęli ludzie żniwa: brzęczą sierpy, brzęczą kosy, ciężkie ziarnem lecą kłosy.

51. W następujących zdaniach wskaż podmiot. Potem podkreśl wyraz, który oznacza, **co mówimy** o tym podmiocie.

Mucha fruwa. Mucha brzęczy. Mucha lazi. Chłopcy hałasują. Dziewczynki krzyczą. Ptaszek śpiewa. Pioruny biją. Wrony latają. Koty miauczą. Żaba skacze. Frania płacze. Słońce świeci.

52. Przekonaj się, na jakie pytania w tych zdaniach odpowiada wyraz, który oznacza, **co mówimy** o podmiocie.

Mucha fruwa. Co robi mucha? i t. d.

53. Odpowiedz zdaniem na pytania:

Co robi wrona? Co robi kaczka? Co robi ogrodnik? Co robi stolarz? Co robi Basia?

54. Napisz 3 zdania, w których powiesz, **co robi** koń.

55. W następujących zdaniach wskaż podmiot, a potem podkreśl wyraz, który oznacza, **co mówimy** o podmiocie.

✱ Śliwka jest słodka. Śliwka jest ciemna. Cytryna jest żółta. Piłka jest lekka. Słońce jest jasne. Okno jest duże. Łąka jest zielona. Chłopiec jest zbytny. Kot jest figlarny. Adaś jest pilny. ✱

56. Przekonaj się, na jakie pytanie w tych zdaniach odpowiada wyraz, który oznacza, **co mówimy** o podmiocie.

Śliwka jest słodka. Jaka jest śliwka? i t. d.

57. Odpowiedz zdaniem na pytania:

Jaki jest chleb? Jakie jest niebo? Jaka jest góra? Jaka jest róża? Jaki jest pies?

58. Napisz 3 zdania, w których powiesz, **jaki jest** koń.

59. Wskaż podmiot. Podkreśl wyraz, który oznacza, **co mówimy** o podmiocie.

✱ Dąb jest drzewem. Kura jest ptakiem. Wiśnia jest owocem. Borówka jest jagodą. Mucha jest owadem. Baran jest zwierzęciem. Gwoździak jest kwiatem. Basia jest dziewczynką. Jan jest stolarzem. Stefan jest uczniem. ✱

60. Przekonaj się, na jakie pytanie w tych zdaniach odpowiada wyraz, który oznacza, **co mówimy** o podmiocie.

Dąb jest drzewem. Czem jest dąb? i t. d.

61. Odpowiedz zdaniem na pytania:

Czem jest żrebię? Czem jest kowal? Czem jest sosna? Czem jest trawa? Czem jest chleb?

62. Napisz 3 zdania, w których powiesz, **czem jest** wróbel, zając, stół.

63. Napisz 3 zdania, w których powiesz, **co robi** podmiot, (o Janie, bocianie, myszy).

64. Napisz 3 zdania, w których powiesz, **jaki jest** podmiot, (o Janie, bocianie, myszy).

65. Napisz 3 zdania, w których powiesz, **czem jest** podmiot, (o Janie, bocianie, myszy).

66. Wyraz, który oznacza, **co mówimy** o podmiocie, nazywa się **orzeczenie**.

67. Podkreśl **orzeczenie** i powiedz, na jakie pytanie każde odpowiada.

Wiewiórka skacze. Motyl jest ładny. Chrabąszcz jest owadem. Zając ucieka. Pies goni zająca. Pies złapał zająca. Myśliwy strzelił. Zając jest tchórzliwy. Zając jest zwierzęciem. Myśliwy jest człowiekiem. Warszawa jest miastem.

68. Napisz 5 zdań, w których **orzeczenie** odpowiada na pytanie: **Co robi** podmiot? (o słowiku, ślimaku, Jasiu, Zosi i Burku).

69. Napisz 5 zdań, w których **orzeczenie** odpowiada na pytanie: **Jaki jest** podmiot? (o kamieniu, kruku, owcy, motylu i jabłku).

70. Napisz 5 zdań, w których **orzeczenie** odpowiada na pytanie: **Czem jest** podmiot? (o kocie, kanarku, róży, sośnie i Marku).

71. Wskaż podmiot i orzeczenie w następujących zdaniach.

Smolne drzazgi jasno się palą. Teraz dzień jest długi. Zima jest mroźna. Chłopcy pieką w polu ziemniaki. Wróbel jest mały. Kasztan jest także owocem. Kartofel jest smaczny. Antoni jest kowalem. Antoś zrobił dwa koszyki. Wół jest bardzo pożyteczny. Czerwone wiśnie rosną na drzewie. Drapieżny kot czyha na myszy. Jeź jest pokryty kolcami. Białe chmurki płyną po niebie. Ciemny las stoi przed nami. Ten las jest ciemny. Wrona idzie za plugiem. Bocian jest ptakiem. Dziewczyna zagania gęsi do domu. Ciepły deszczyk cicho pada. Adaś był dziś niegrzeczny. Dom jest schronieniem człowieka. Na górze stoi kościółek. Straszny wicher lamie drzewa.

- 72. Przepisz te same zdania i podkreśl w nich wyrazy, które nie są ani podmiotem ani orzeczeniem.**
- 73. W zdaniu oprócz podmiotu i orzeczenia mogą być inne wyrazy, które należą albo do podmiotu albo do orzeczenia. Są potrzebne do tego, aby myśl nasza była zrozumiałą.**
- 74. Napisz 5 zdań, w których będzie tylko podmiot i orzeczenie, np. Mysz gryzie.**
- 75. Te same zdania zmień tak, żeby oprócz podmiotu i orzeczenia były w nich inne wyrazy, np. Łakoma mysz gryzie słoninę.**
- 76. Sam napisz 5 zdań, w których oprócz podmiotu i orzeczenia będą inne wyrazy.**

77. Podkreśl podmiot w następujących zdaniach:

✂ Pszenica i żyto dojrzały. Chabry i makówki rosną w zbożu. Szczupak i karaś są rybami. Janek, Józiek i Marysia pracują w ogrodzie. Gwiazdy i księżyc świecą w nocy. ✂ Sosny, świerki i jodły rosną w iglastym lesie. Wiśnie, agrest i porzeczki już dojrzały. Powróciły jaskółki i bociany. ✂

78. Widzisz, że w zdaniu mogą być dwa podmioty, albo nawet więcej.

79. Napisz 3 zdania, z których w każdym będzie więcej niż jeden podmiot. ↵

80. Podkreśl orzeczenia w następujących zdaniach.

Liść na drzewie zwiądl i opadł. Komar brzęczy i kłuje. Wiśnie są słodkie i soczyste. Antoś biega, skacze i krzyczy. Dziewczeta grabią siano i śpiewają. Słońce świeci i grzeje. Zając jest słaby i tchórzliwy. Ten dom jest stary, zniszczony i niewygodny.

81. Widzisz, że w zdaniu mogą być dwa orzeczenia albo nawet więcej.

82. Napisz 3 zdania, z których w każdym będzie więcej niż jedno orzeczenie.

83. Czasem w zdaniu podmiot jest opuszczony i musimy się go domyślić np. Uciekajcie, — to znaczy: wy uciekajcie. Chodzi — to znaczy: on chodzi. Piszę — to znaczy: ja piszę.

84. W następujących zdaniach dopisz opuszczony podmiot, którego trzeba się domyślić.

✂ Czytam książkę. Bawimy się piłką. Piszesz starannie. Moknę na deszczu. Pójdziemy do lasu. Idź-

cie na jagody. Gońcie się. Zerwał gruszkę. Szukam pióra. Co czytasz? Słuchajcie starszych. Napila się wody. Poczekaście na nas. Zaraz zjemy śniadanie. Czego szukasz w stoliku? Pracują chętnie.

85. Napisz 6 zdań, w których będzie tylko podmiot i orzeczenie.

86. Napisz 3 zdania, w których oprócz podmiotu i orzeczenia będą inne wyrazy.

87. Napisz 3 zdania, z których każde będzie miało dwa podmioty.

88. Napisz 3 zdania, z których każde będzie miało dwa orzeczenia.

89. Napisz 3 zdania, w których trzeba domyślić się podmiotu.

90. Jaki znak postawisz między zdaniami:

— Krowa jest duża Lampa się pali.

Dlaczego stawiasz kropkę? Ponieważ w każdym zdaniu mówisz o czym innym, w każdym jest zupełnie inna myśl, każde jest zupełnie skończone.

Po każdym zdaniu zupełnie skończonem kładzie się kropka.

91. Jaki znak postawisz pomiędzy zdaniami:

Zima nadeszła więc śnieg pokrył ziemię.

Dlaczego stawiasz przecinek? Bo te dwa zdania należą do jednej myśli: chcemy powiedzieć, że śnieg dlatego pokrył ziemię, bo nadeszła zima.

Zdania, które się łączą i należą do jednej myśli, rozdzielamy przecinkiem.

92. Jaki znak postawisz pomiędzy zdaniami:

Owce się pasą a pastuszek śpiewa.
Zosia pisze a jej siostra prasuje.
Deszcz przestał padać ale słońce nie świeci
Kaczka pływa Karol jest uczniem.
Gruszka jest soczysta Ignasz śpi.
Ojciec powiedział że pójdziemy do lasu.

93. Przepisz i postaw, gdzie trzeba, przecinki i kropki.

W lesie rosną orzechy dzieci je zbierają
Nie umiem pływać więc mógłbym utonąć
Szukałem grzybów ale nic nie znalazłem
Gdy nadejdzie lato pojedziemy na wieś
Krowa ryczy Jaś pisze list ołówkiem
Dzieci długo biegały na koniec zmęczone usiadły
Łączka zielenieje ptaszęta śpiewają
Kukuleczka kuka kwiatki rozkwitają
Żelazo jest ciężkie węgiel smoli
Jadę na jarmark sól jest słona
Mówiła mi mama bym się lisów strzegła
Powiedziałam że ojciec dziś powraca

Słońce za krawędź borów tonie
Nad światem mrok zapada.
Dziatwa się do stóp babci garnie
A babcia opowiada.

Płynę sobie polem, płynę sobie blonią,
Słońce mi się śmieje ludzie mi się kłonią.
Poza mną bocianów leci sznur skrzydlaty
Jaskółkom wskazuję gdzie droga do chaty.

I tę szarą ziemię ogrzewam do syta.

A gdzie jeno stąpię wnet kwiecie wykwiła

Wnet się run zielona pośród łąki ściele

Wnet umyka smutek powraca wesele.

Uwaga. Każde zdanie może służyć do rozbioru.

- 94. Napisz zdaniem:** Co robi młynarz? Jakie są liście? Co zajada zając? Jaka jest sól, a jaki cukier? Co to jest koń, a co mucha?

Wszędzie uważnie stawiaj przecinki i kropki.

Nazwy rzeczy.

95. Jaké rzeczy są w mieszkaniu.

(Każde zadanie należy przerobić z klasą ustnie).

W pokoju stoi łóżko, stół, krzesła, szafa, komoda, są obrazy, maszyna do szycia i inne sprzęty.

Na stole jest kałamarz, atrament, pióro, ołówek, papier, lampa, pudełko z igłami i nićmi, scyzoryk i nożyczki.

Wybierz stąd nazwy sprzętów i innych rzeczy,
które są w pokoju.

- 96. Jakie znasz jeszcze sprzęty? Napisz ich nazwy.**

- ### 97. Co jeszcze może być w pokoju:

na łóżku:

w szafie:

na ścianach:

na półce:

na oknach:

na stole:

Napisz nazwy tych wszystkich rzeczy.

98. Napisz nazwy zabawek, jakie masz, albo widziałeś.

Jakie rzeczy są w lesie.

115. Wybierz stąd nazwy drzew leśnych.

Sosna ma zielone igły. Świerk jest wysoki. Na dębie rosną żołędzie. Brzoza ma białą korę. Nad wodą rośnie olszyna i wierzyby.

116. Jakie znasz jeszcze drzewa dzikie? Napisz ich nazwy.

117. Napisz nazwy kilku rzeczy, które są zrobione z drzewa.

118. Wybierz stąd nazwy rzeczy, żywych i nieżywych, które są w lesie.

W lesie rosło dużo jagód i poziomek. Nad strumykiem pełno jest paproci. Pod drzewami rosły grzyby, rydze i różne bedlki. W gąszczu kryły się lisy, wiewiórki skakały po gałęziach, zając przebiegał szybko. Ptaki śpiewały. Wśród mchu pelzały węże, kryły się jaszczurki. Mrówki budowały wysokie mrowiska. Pszczoły składały miód w pniach wypróchniałych. Wilków i niedźwiedzi tu niema.

119. Co jeszcze można znaleźć w lesie?

120. Przepisz i dokończ:

niedźwiedź	—	niedźwiedzica	orzeł	—
wilk	—		gołąb	—
lis	—		indyk	—
jeleń	—		wróbel	—

121. Napisz nazwy rzeczy, żywych i nieżywych, które można zobaczyć w polu.

122. Napisz nazwy rzeczy, które widzimy na łące.

123. Napisz nazwy budynków, które widzimy na wsi.

124. Jakie rzeczy widzisz w mieście na ulicy?

125. Wybierz stąd nazwy ludzi.

Gospodarz wyszedł w pole. Pastuszek pasie bydło. Chłop orze. Wieśniaczka pierze bieliznę. Chłopcy i dziewczęta grabią siano. Żniwiarze żną zboże. Ksiądz naucza. Goście jada. Woźnica powozi. Organista śpiewa. Kosiarze koszą łąkę.

126. Napisz nazwy kilku osób, które należą do rodziny.

127. Przepisz i dokończ:

Nazwy mężczyzn (rodz. męz.)	Nazwy kobiet (rodz. żeń.)	Nazwy mężczyzn (rodz. męz.)	Nazwy kobiet (rodz. żeń.)
mężczyzna —	kobieta	Polak —	Polka
dziad —	baba	Rosjanin —	
ojciec —		Niemiec —	
syn —		król —	
brat —		pan —	
mąż —		gospodarz —	
stryj —		wieśniak —	
wuj —		chłop —	
przyjaciół —		kupiec —	
sąsiad —		robotnik —	
nauczyciel —		rybak —	
uczeń —		kucharz —	

128. Napisz zdania, w których będą nazwy następujących rzemieślników:

mularz	bednarz	krawiec
stolarz	blacharz	szewc
ślusarz	kowal	introligator

129. Napisz kilka nazw osób, nie należących do rodziny.

130. Wybierz osobno nazwy rzeczy, przed którymi możesz postawić: **ten**, **ta**, **to**.

Zając, wiewiórka, pisklę, sroka, kret, lustro, kościół, chata, most, siano, trawa, słońce, gwiazda, niebo, piorun, chmura, róża, młotek, krzesło, liść.

wzór:	ten	ta	to
	ten osieł	ta wrona	to pudło
	ten nóż	ta książka	to pióro.

131. Napisz kilka nazw rzeczy, osób lub zwierząt, przed którymi możesz postawić wyraz **ten**, np. **ten** kruk, **ten** dom.

132. Napisz kilka nazw rzeczy, osób lub zwierząt, przed którymi możesz postawić wyraz **ta**, np. **ta** jaskółka.

133. Napisz kilka nazw rzeczy, osób lub zwierząt, przed którymi możesz postawić wyraz **to**, np. **to** dziecko, **to** czółno.

134. Napisz 5 zdań, w których podmiotem będzie nazwa zwierzęcia lub ptaka.

Podkreśl podmiot i orzeczenie.

135. Napisz 5 zdań, w których podmiotem będzie nazwa rzeczy nieżyjącej.

Podkreśl podmiot i orzeczenie.

136. Napisz 5 zdań, w których podmiotem będzie nazwa człowieka.

137. Nazwy następujących osób i rzeczy zmień tak, żeby oznaczały kilka osób lub rzeczy.

a) ojciec — ojcowie brat — stolarz
 pan — kolega — ksiądz
 uczeń — sąsiad — Polak
 syn — przyjaciel — rycerz
 sędzia — nauczyciel — żniwiarz

b) matka — wilk — wrona
 siostra — lis — wiśnia
 córka — kruk — noc
 pani — dzień — baśń
 gospodyni — rok — sieć

c) żrebię — dziewczę — ramię
 cielę — chłopię — imię
 jagnię — pisklę — strzemię
 prosię — ziele — oko
 kurczę — nasienie — ucho

138. Napisz sam kilka nazw rzeczy i zmień je tak, żeby oznaczały wiele przedmiotów.

139. Zmień następujące zdania podług wzoru.

Jedna rzecz

Wiele rzeczy

a) Człowiek pracuje	—	Ludzie pracują
Ksiądz się modli	—	
Kolega zbytkuje	—	
Przyjaciel pomaga	—	
Nauczyciel chwali	—	Nauczyciele —
Sąsiad przyjechał	—	
Brat powrócił	—	
Rok upłynął	—	
Ładne imię	—	Ładne imiona
Skaleczone ramię	—	

Śliczne jagnię	—	
Małe piskłę	—	
b) Chłopiec przybiegl	—	Chłopcy —
Dziewczynka przybiegła	—	Dziewczynki —
Pies przybiegl	—	
Brat spał	—	
Siostra spała	—	
Kot spał	—	
Syn pracował	—	
Córka pracowała	—	
Wół pracował	—	
Koziel skakał zabawnie	—	
Praczką prala bieliznę	—	
Wrona krakała	—	

140. Czy to wszystko jedno: chłopiec i Jaś?

Chłopiec to jest nazwa **wszystkich** chłopców, Jaś **własne imię** jednego chłopca, żeby go od innych odróżnić.

Czy to wszystko jedno: dziewczynka i Basia? Basia jest **własne imię** jednej dziewczynki, żeby ją odróżnić od innych.

Jakie jest twoje imię **własne**?

141. Imię **własne** pisze się dużą literą.

142. Jakie jest **imię własne** twego ojca? twojej matki? twoich sióstr i braci? Jakie **imię własne** ma twój sąsiad? Powiedz **imiona własne** kilku twoich kolegów.

143. Wybierz z tych zdań **imiona własne**.

Staś i Mania pojechali do wuja Karola. Czy widziałeś pomnik Adama Mickiewicza? Uczę się wierszy Marji Konopnickiej. Jestem Polak, mieszkam w Polsce. Warszawa i Kraków leżą nad Wisłą. Król Sobieski Turków kropił. Siadł Oleś na Szpaka, wziął pieska Wojaka i het w pole, na swawole!

144. Rzeczy nieżywe mają też swoje **imiona własne**: jedno miasto ma swoje imię własne Warszawa, inne Płock, Lublin: — jedna rzeka ma swoje imię własne Wisła, inna Niemen i t. p.

Czy znasz jeszcze **imiona własne** jakich miast albo wsi? Napisz je.

145. Napisz 3 **imiona własne** świąt.

146. Do nazwy każdej rzeczy dodaj **imię własne**.

chłopiec	—	ciocia	—	kraj	—
dziewczynka	—	święto	—	rzeka	—
brat	—	wieś	—	koń	—
siostra	—	miasto	—	pies	—

147. Napisz sam kilka imion własnych.

148. Napisz 3 zdania, w których będą **imiona własne**.

Podkreśl w tych zdaniach podmiot i orzeczenie.

149. Przepisz te zdania, a zamiast + postaw potrzebną literę.

a) Kogo kochasz? Kocham matk+, siostr+, córk+, Kasi+, Basi+, Zosi+, Maryni+.

Co widzisz? Widzę sarn+, koz+, chat+, gruszk+, bab+, stodoł+, choink+.

Kogo chwalisz? Chwałę sąsiadk+, przyjaciółk+, jaskółk+, wiewiórk+, Marysi+, Karolin+, Frani+, koleżank+.

Co lubisz? Lubię kaw+, herbat+, polewk+, kasz+, kartoflank+, kotk+, owieczk+, sosn+, lalk+, piłk+, książk+.

b) Czeszę dziewczynk+. Zamiatam izb+. Wyjdę na ulic+. Zobaczę choink+. Uszyłam sukienk+. Upioreę koszulk+. Zetnę brzózk+. Zerwę róż+. Kopię grządk+. Prasuję spódniczk+. Myję lalk+. Czytam gazet+.

Uwaga. Każde ćwiczenie powinno być przerobione głośno.

150. Przepisz i zamiast + postaw potrzebną literę.

Pracuję (czem?) ręk+. Szyję igł+. Kopię łopat+. Bawię się lalk+. Jem łyżk+. Idę ulic+. Siedzę pod lip+. Myję się wod+. Jestem dziewczynk+. Będę mężczyzn+. Popłynę rzek+. Pojadę drog+. Okryję się chustk+. Wyjdę z matk+. Zapnę śpilk+. Będę królow+.

151. Przepisz i zamiast + postaw potrzebne litery.

Chodzę nogam+. Pracuję rękam+. Mówię ustam+. Bawię się zabawkam+. Stoję przed wrotam+. Za temi lasam+. Za pięciu rzekam+. Za siedmiu górām+. Biegałam z chłopcam+. Idę z dziewczynkam+. Tnę nożyczkam+. Pod temi drzewam+. Przystroję kwiatam+. Ubiorę wstążkam+. Grabieę grabiam+. Stuka kopytam+.

152. Dopisz wyrazy, mające podobne znaczenie.

góra	ogród	dom
droga	czółno	ubranie.

153. Dopisz wyrazy, mające przeciwne znaczenie.

dzień	jasność	prawda
ranek	upał	bogactwo
północ	ślota	życie
zima	zdrowie	przyjaciół
wiosna	klótnia	góra
wschód	szczęście	miasto

154. Jakie znaczenie mają następujące wyrazy:

zamek	żóraw	koza
róża	kozieł	róg

Czy znasz inne wyrazy, mające dwa znaczenia?

155. Napisz wyrazy, pochodzące od:

król	wóz	wieś
pan	ryba	książka
góra	gaj	nauka

156. Napisz wyrazy pieszczotliwe od następujących:

ojciec	brat	dom
matka	siostra	kwiat
syn	Jan	liść
córka	Katarzyna	drzewo

Czy dużo znasz nazw rzeczy?

157. Napisz nazwy 10 rzeczy nieżywych, 10 zwierząt i 10 osób.

158. Napisz 5 nazw rzeczy, przed którymi możesz posta-

wić wyraz: **ten**, — 5, przed któremi możesz postawić: **ta** — i 5: **to**.

159. Napisz 3 nazwy rzeczy, zwierząt lub osób i zmień je tak, żeby oznaczały wiele rzeczy.

160. Napisz 5 imion własnych.

161. Do rozbioru.

Podziel na zdania; — w każdym zdaniu wskaż **podmiot** i **orzeczenie**. Wybierz **nazwy** osób, zwierząt i rzeczy nieżywych.

Każdy przy swej robocie: bocian chodzi po błocie, słowik śpiewa, a śpiewa, żolna lasy rozsiewa. Żrebce łączkę ci zdeptały, wilk ci przeszedł drogę, krówki weszły ci w kapustę: cóż ja na to mogę? Między drzewa, między jary pędzą kundły i ogary i szczekają z całej siły, że jelenia wytropiły. Biedny jeleni już nie żyje, aż z radości psiarnia wyje. Strzelec zadał w róg w tej chwili, inni strzelcy przyskoczyli, i niedługo duża bryka przed dwór wiezie nieboszczyka. Zosia szła do szkoły bardzo nadąsana, bo deszcz padał, a ona nie miała parasola. Przez ulicę przebiegła bosa dziewczynka i śmiała się wesoło, choć deszcz zmoczył ją bardzo. Słońce dogrzewa, ludzie het orzą, skowronek śpiewa na chwałę Bożą. Biedna ta jesień, bo nikt jej nie lubi. Deszcz często pada, wichur huczy, w ogrodach wszystko poniszczone, kwiaty zwiędły, pola nagie, łąki brzydkie. A widzicie wy zmarzłaka, jak się to on gniewa: w ręce chucha, pod nos dmucha, piosenek nie śpiewa. Mały Janek wszedł do sali, tam gdzie go-

ście w karty grali. Leosj pojechał z ojcem do Warszawy, widział most żelazny na Wiśle, pomnik Mickiewicza, Zygmunta III i Kopernika, Łazienki i Saski Ogród. Nad Wiselką naszą świecą jasne noce, na galarach płyną z Kaźmierza owoce.

Co o rzeczach można powiedzieć.

a) Jakie rzeczy być mogą.

162. Z następujących zdań wybierz wyrazy, które oznaczają, **jaka rzecz jest**.

Złota pszczółka dzwoni. Las jest cienisty. Słońce jest jasne. Jodla ma zielone igły. Mała zabawka skacze. Dzień był pogodny. Miód jest słodki. Wiatr jest silny. Ciemne chmury się zbliżają. W strumyku jest czysta woda. Wesoly Staś śpiewa. Psotna Józia płacze.

163. Odpowiedz zdaniem:

Jaki jest motyl, kamień, jabłko, mrówka, zając, wiewiórka, drzewo, wróbel, pająk, chłopczyk, żołnierz, Karol.

164. Odpowiedz zdaniem, **jakiego jest koloru**:

Cytryna, węgiel, trawa, niebo, śnieg, chaber, makówka, róża.

165. Odpowiedz zdaniem, **jaki ma smak**:

Sól, cukier, porzeczka, chinina.

166. Napisz kilka wyrazów, opowiadając, **jaki może być koń**.

167. Napisz kilka wyrazów, opowiadając, jakie może być dziecko.

168. Napisz kilka wyrazów, jaki może być ogród.

169. Napisz kilka wyrazów, jaki jest cukier.

170. Przepisz i dokończ:	jaki jest?
Pieniądz ze srebra,	pieniądz srebrny
hak z żelaza,	hak —
szyba ze szkła,	szyba szklana
ławka z drzewa,	ławka —
sukienka z wełny,	—
kapelusz ze słomy,	—
koperta z papieru,	—
doniczka z gliny,	—
pasek ze skóry,	—
okładka z tektury,	—
guzik z kości,	—
kubek z blachy,	—
rondel z miedzi,	—
pierscionek ze złota,	—

171. Przepisz i dokończ:	jaki jest?
sok z owoców,	sok owocowy,
woda ze źródła,	woda —
drzewo z lasu,	—
kwiatek z pola,	—
ryba z morza,	—
chleb ze wsi,	—
kolor wiśni,	—
światło słońca,	—
liść dębu,	—

zapach sosny,	—
bruk w Warszawie,	—
kościół w Krakowie,	—
woda z Wisły,	—
miasta w Polsce,	—

172. Od następujących wyrazów napisz pochodne, odpowiadające na pytanie: **jaka** rzecz jest:

dzień	—	dzienny	ranek	Polak
noc	—		wieczór	Rosjanin
północ	—		chmura	Niemiec
południe	—		rok	król
wschód	—		miesiąc	chłop
zachód	—		tydzień	żołnierz
zima	—		strach	pasterz
lato	—		odwaga	kowal
jesień	—		sila	rybak
wiosna	—		koń	rzeka
słońce	—		wilk	góra
gwiazda	—		ptak	miasto

173. Napisz sam kilka wyrazów, oznaczających, **jaka** rzecz być może.

174. Przepisz i dokończ:

młody człowiek,	młoda	kobieta,	młode	dziecko,
stary dąb,	—	wierzba,	—	drzewo,
gruby pień,	—	gałąź,	—	sukno,
cienki sznurek,	—	nić,	—	plótno,
ciężki młot,	—	maszyna,	—	pudło,
ostrzy nóż,	—	pila,	—	narzędzie,

ciepły deszcz,	—	woda,	—	mleko,
zimny wiatr,	—	kąpiel,	—	ciało,
głodny wilk,	—	koza,	—	piskłę,
mądry szpak	—	wrona,	—	kurczę.

175. Napisz, jakiego jest koloru:

Ten mech, ta trawa, to pole na wiosnę.
 Ten słonecznik, ta cytryna, to młode kurczątko.
 Ten chaber, ta niezapominajka, to niebo.
 Ten śnieg, ta lilja, to mleko.
 Ten węgiel, ta smoła, to błoto.

176. Przepisz i dokończ:

Jedna rzecz		Wiele rzeczy
cierpliwy nauczyciel	—	cierpliwi nauczyciele
młody ksiądz	—	
dzielny rycerz	—	
dobry sąsiad	—	
starszy brat	—	
wesoły kolega	—	
wielki wódz	—	
królewski dworzanin	—	
mężny Polak	—	
stary człowiek	—	
miła koleżanka	—	
słaba dziewczynka	—	
biała lilja	—	
piękne imię	—	
silne ramię	—	
małe prosię	—	

177. Przepisz i dokończ:

Jestem mały,	ty mniejszy,	on najmniejszy,
młody,	młodszy,	najmłodszy,
stary,	—	—
cienki	—	—
gorący	—	—
wysoki	—	—
duży	—	—
dobry	—	—
zły	—	—
lekki	—	—
ciężki	—	—
silny	—	—
piękny	—	—
pilny	—	—
odważny	—	—

178. Dopisz wyrazy, mające podobne znaczenie.

silny	—	mocny	mężny	ciepły
zimny	—		wysoki	rozumny
dobry	—		tlusty	głośny

179. Dopisz wyrazy, mające przeciwne znaczenie.

pracowity	wysoki	ciepły
wesoly	jasny	miękki
młody	mocny	chudy
mały	zdrowy	czysty
zły	długi	biały
mokry	daleki	bogaty

180. Napisz wyrazy pieszczotliwe od następujących:

mały	lekki	biały
miły	młody	słodki
śliczny	prosty	ciepły
ładny	czysty	głupi

181. Czy dużo znasz wyrazów, określających, **jaka** jest rzecz lub osoba?

Napisz 20 wyrazów, odpowiadających na pytanie **jaki**?

182. Do rozbiory.

Podziel na zdania; w każdym zdaniu wskaż **podmiot i orzeczenie**.

Wybierz (podkreśl) nazwy **osób, zwierząt i rzeczy**; — wybierz wyrazy oznaczające, **jakie** są rzeczy.

Mój mały braciszek pocziwa to duszka. Był bardzo chłodny ranek: młodziuchna trawka drżała i tulila się do szarej ziemi, a pachnący fijołek umierał z zimna. Patrzył na to czerwony kamyk i żałował biednych roślinek. Kotek kulawy szedł sobie drogą, Staś nierozważny trącił go nogą. Cudze kraje znajmy, ale swój kochajmy. Stare dęby, rosłe buki umajone stoją, a obwisłe gałęzeczki białą brzozę stroją. Stary lis na pniu zwalonym na harmonji tnie mazura, — tańczą pary, aż się pióra paprocianych liści chwieją, aż się mchy brodate śmieją. Rozpieszczony Maciuś był bardzo ciekawy. Miej ty sobie pałace, ja (mam) mój domek ciasny, prawda, że (jest) niewygodny, szczupły, ale

własny. Wesóły Jędrus wskoczył na drewnianego konia, aż skórzane popręgi popękały, a czerwone siodelko zsunęło się na bok. Powracają ptaszki już z za dalekich, sinych mórz, — nasz kochany bociek stary na wilgotne spadł moczary, za bocianem jaskółeczka przyleciała do gniazdeczka.

**b) Co rzeczy lub osoby mogą robić,
i co się z nimi dzieć może.**

183. Wybierz wyrazy, oznaczające, co ktoś robi.

Antoś biega. Frania szyje. Pies gryzie. Kot drapie. Krowa ryczy. Koń kopie. Koziel bodzie. Niedźwiedź mruczy. Pszczola brzęczy. Mrówka idzie. Wąż pelza. Mania krzyczy. Kowal kuje. Jagna piele. Kasia sprząta. Jan zamiata.

184. Napisz 10 wyrazów, oznaczających, co ty robisz od samego rana.

185. Napisz 10 wyrazów, oznaczających, jakie głosy wydają zwierzęta.

186. Napisz 5 wyrazów, oznaczających, co robi ogrodnik.

187. Napisz 5 wyrazów, oznaczających, co robi wieśniak w polu.

188. Napisz 5 wyrazów, oznaczających, co robi pies.

189. Napisz 5 wyrazów, oznaczających, co robi bocian.

190. Napisz w zdaniach, co robi każdy z tych rzemieślników:

szewc — mularz — stolarz —
kował — tokarz — zdun —

Podkreśl podmiot i orzeczenie.

191. W następujących zdaniach dodaj orzeczenie na pytanie: co robi?

Uczeń —. Praczka —. Słowik —. Wróbel —.
Ojciec —. Matka —. Rybak —. Żniwiarz. — Ko-
siarz —. Drwal —. Tracz —. Kominarz —. Mły-
narz —. Grajek —. Tancerz —.

192. Napisz: 5 wyrazów, oznaczających **nazwy rzeczy,
5 wyrazów, oznaczających, **jaka** rzecz jest.
5 wyrazów, oznaczających, **co** ktoś robi.**

193. W następujących zdaniach poznaj, **kiedy się coś
robi.**

Kasia sprząta. (kiedy sprząta? **teraz**). Oleś czy-
ta. (kiedy?). Mania płacze. Uczeń pisze. Las szumi.
Woda płynie. Deszcz pada. Wiatr huczy. Słońce
świeci. Koń biegnie.

194. W następujących zdaniach poznaj, **kiedy się coś
robi.**

Kasia sprzątała. (kiedy sprzątała? **dawniej**,
wczoraj). Oleś czytał. (kiedy?). Mania płakała. Las
szumiał. Uczeń pisał. Woda płynęła. Deszcz padał.
Wiatr huczał. Słońce świeciło. Koń biegł.

**195. Zmień następujące wyrazy tak, żeby oznaczały, że
coś się robiło dawniej.**

teraz		dawniej	teraz		dawniej
uczy	—	uczyła	woła	—	wołała
biega	—	biegała	tonie	—	
szuka	—		pracuje	—	
kraje	—		świeci	—	
goni	—		pali	—	
słucha	—		gra	—	
czeka	—		rysuje	—	
ucieka	—		poluje	—	

196. W następujących zdaniach poznaj, **kiedy** się coś robi.

Kasia będzie sprzątała. (kiedy? **później**). Oleś będzie czytał. (kiedy?). Mania będzie płakała. Uczeń napisze. Las będzie szumiał. Woda popłynie. Deszcz będzie padał. Wiatr zahuczy. Słońce zaświeci. Koń pobiegnie.

197. Następujące wyrazy zmień tak, żeby oznaczały, że coś się będzie robiło **później**.

teraz		później	teraz		później
uczy	—	będzie uczył	woła	—	zawoła
biega	—		tonie	—	
szuka	—		pracuje	—	
kraje	—		świeci	—	
goni	—		pali	—	
słucha	—		gra	—	
czeka	—		rysuje	—	
ucieka	—		poluje	—	

198. Przepisz i dokończ:

teraz	dawniej	później
kosi	kosił	będzie kosił (skosi)
wozi	woził	będzie wozil
całuje	—	—
kocha	—	—
tańczy	—	—
bije	—	—
kuje	—	—
śpiewa	—	—
nudzi	—	—
kopie	—	—
sieje	—	—
gotuje	—	—
kąpie	—	—
czesze	—	—
stroj	—	—

199. W następujących zdaniach rozpoznaj i wypisz osobno wyrazy, które oznaczają, że coś się robi **teraz, **dawniej**, **potem**.**

Pies goni zająca. Zając uciekł. Myśliwy będzie się gniewał na psa. Wiewiórka skacze po drzewach. Wiewiórka gryzie orzechy. Chłopcy nazbierali dużo orzechów. Podzielał się nimi w domu. Idą dzieci na jagody. Nazbierają pełne dzbanki. Będą jadły jagody z mlekiem. Poziomki już dojrzały. Basia szuka grzyba. Już go znalazła. Czy znajdzie więcej grzybów? Sosny ładnie pachną. Pójdziemy z ojcem na przechadzkę. Róże zakwitły w ogródku. Mucha brzęczy.

Wzór:

teraz

dawniej

potem

goni

uciekł

będzie się gniewał

200. Napisz 5 zdań, w których mówisz, że coś się robi teraz.

201. Napisz 5 zdań, w których mówisz, że coś się zrobiło dawniej.

202. Napisz 5 zdań, w których mówisz, że coś się będzie robiło później.

203. Przepisz i dokończ:

jedna osoba

wiele osób

ja niosę

my —

ty niesiesz

wy —

on niesie

oni —

kiedy?

204. Przepisz i dokończ:

ja biorę

my —

ty bierzesz

wy —

ona bierze

one —

kiedy?

205. Przepisz i dokończ:

ja wiozę

my —

ty —

wy —

on —

oni —

kiedy?

206. Przepisz i dokończ:

ja oddaję	my —
ty oddajesz	wy —
on —	oni —

kiedy?

207. Przepisz i dokończ:

ja umiem	my —
ty umiesz	wy —
ona umie	one umieją

kiedy?

208. Przepisz i dokończ:

ja rozumiem	my —
ty rozumiesz	wy —
on —	oni rozumieją

kiedy?

209. Przepisz i dokończ:

ja jem	my —
ty jesz	wy —
ona je	one —

kiedy?

210. Przepisz i dokończ:

ja szedłem	my szliśmy
ty szedłeś	wy —
on szedł	oni —

kiedy?

211. Przepisz i dokończ:

ja szłam	my szłyśmy
ty —	wy —
ona —	one —

kiedy?

212. Przepisz i dokończ:

ja stałem	my staliśmy
ty stałeś	wy —
on stał	oni —

kiedy?

213. Przepisz i dokończ:

ja bałam się	my bałyśmy się
ty balaś się	wy —
ona bała się	one —

kiedy?

214. Przepisz i dokończ:

ja krzyknąłem	my krzyknęliśmy
ty —	wy —
on —	oni —

kiedy?

215. Przepisz i dokończ:

ja ciągnęłam	my ciągnęłyśmy
ty —	wy —
ona —	one —

kiedy?

216. Przepisz i dokończ:

ja wezmę	my weźmiemy
ty weźmiesz	wy —
on —	oni —

kiedy?

217. Przepisz i dokończ:

ja dam	my damy
ty —	wy —
on —	oni —

kiedy?

218. Przepisz i dokończ:

ja pošlę	my pošlemy
ty pošlesz	wy —
ona —	one —

kiedy?

219. Przepisz i dokończ:

ja pójdę	my pójdziemy
ty —	wy —
ona —	one —

kiedy?

220. Przepisz i dokończ:

jedna osoba

uczeń pisał
uczenica pisała
syn przyjechał
córka przyjechała
ojciec wrócił

wiele osób

uczniowie pisali
uczenice pisały
synowie —
córki —
ojcowie —

matka wróciła	matki	—
nauczyciel uczył	nauczyciele	—
nauczycielka uczyła	nauczycielki	—
przyjaciel pomagał	przyjaciele	—
przyjaciółka pomagała	przyjaciółki	—
stolarz zachorował	stolarze	—
praczka zachorowała	praczki	—
dziecko zachorowało	dzieci	—
koń biegł	konie	—
klacz biegła	klacze	—
wół się pasł	woly się	—
krowa się pasła	krowy się	—
baran padł	barany	—
owca padła	owce	—
las ciemniał	lasy	—
kamień leżał	kamienie	—
drzewo rosło	drzewa	—

22l. Napisz rozkazująco według wzoru.

strzelam	strzelaj	strzelajcie
bronię	broń	brońcie
zrywam	—	—
plywam	—	—
palę	—	—
śpię	—	—
leżę	—	—
slucham	—	—
noszę	—	—
myję	—	—
koszę	—	—
sprzątam	—	—

222. Napisz wyrazy, mające podobne znaczenie.

fruwa,	lata	chowa się	—
klóci się	—	mówi	—
pracuje	—	chodzi	—
swawoli	—	liczy	—
lęka się	—	buja się	—

223. Napisz wyrazy, mające przeciwne znaczenie.

placze	—	wita się	—	zamyka	—
smuci się	—	chwali	—	bierze	—
próżnuje	—	nagradza	—	klóci się	—
chodzi	—	czyści	—	upadł	—
mówi	—	psuje	—	grzeje	—

224. Przepisz i dokończ:

rzecz:	co robi:	jaki jest:
praca	pracuje	pracowity
kamień	skamieniał	kamienny
złoto	—	—
choroba	—	—
zdrowie	—	—
noc	—	—
chmura	—	—
śmiech	—	—
bogactwo	—	—
mróz	—	—
gniew	—	—
rozum	—	—

225. Czy dużo jest wyrazów, oznaczających, że coś się robi?

Napisz 10 takich wyrazów.

226. Napisz 10 wyrazów lub zdań, oznaczających, że coś się robi **teraz**.
227. Napisz 10 wyrazów lub zdań, oznaczających, że coś się zrobiło **dawniej**.
228. Napisz 10 wyrazów lub zdań, oznaczających, że coś się dopiero robi **później**.
229. Napisz 10 wyrazów, oznaczających rozkaz.
230. Do rozbioru.

Podziel na zdania, w każdym zdaniu wskaż podmiot i orzeczenie.

Wybierz **nazwy** osób, zwierząt, rzeczy.

Wybierz wyrazy, oznaczające, **jaka** jest rzecz.

Wybierz wyrazy, oznaczające, co ktoś **robi** albo co się z nim **dzieje**.

Sluchaj, deszczyk pada tam, piesek szczeka, grozi nam, w bramie dziad wyciąga rękę, pies rozerwał mu sukienkę, aż biedaka broni stróż. Spał zajaczek w zbożu, spał, zbudził go myśliwych strzał. Wyszedł strzelec, bronią błyska, wygnał śpiocha z legowiska, hej, zajaczek żywo mknie. Ciche morze rozciągało się bez końca, na piaszczystym wybrzeżu bawiły się dzieci, a jasne słońce sypało gorące promienie. Lubię, lubię kwiatki, co je Pan Bóg stworzył, promyczek słoneczka z pączka je otworzył, wietrzyk je owionął, pokropiła rosa, i mile ich wonie płyną pod niebiosa. Był chłodny dzień jesienny, białe chmurki płynęły po błękit-

nem niebie, wietrzyk otrząsał z drzew kropelki rosy. Chodźmy na grzyby, zawołały dzieci. Już miesięczek cicho wstaje, lipa sypie kwiat, cudnaż, cudna ta noc letnia, cudny jest nasz świat. Ma-lutka Krysia zbudziła się rano, lecz choć słońce świeciło, nie chciała wstać z łóżeczka. A niebo takie prześliczne, niebieskie, wilgotna ziemia pach-nie, dzieci zbierają fijołki na łące. Zerwała się Krysia, ubiera się prędko, przecież to wiosna przy-szła! Mój zajączku, nie bójże się, ja borówki zbie-ram w lesie. Uczcie się, dzieci, bo czas uleci.

Młoda myszka wysunęła się z norki ostrożnie, aby przecie zobaczyć ten piękny świat Boży. Po podwórzu chodziły kury, białe kaczki pluskały się w kałuży, a na płocie siedział kot bury, mrużył oczy i jęczyczką mył swoje ładne futerko. Ach, cóż to za mile zwierzę! — zawołała myszka — po-kochałam je odrazu i muszę się z niem zaprzy-jaźnić. Wtem, kukuryku! — wrzasnął kogut tuż nad nią i tak przestraszył biedaczkę, że uciekła co tchu do norki.

Micio wstał bardzo rano i zaraz pobiegł na łąkę. Kto rano wstaje, temu Pan Bóg daje — my-słał sobie — co też mnie spotka dziś dobrego? Łąka była prześliczna, wilgotna od rosy, krowy pasły się na niej, a głupie cieleta śmiesznie pod-skakiwały. Wtem spostrzegł, że dwie krowy we-szły w młody owies i niszczą go okropnie. Zaczął je wyganiać natychmiast i potknął się niespodzie-wanie o śpiącego pastuszka. — Oj Stachu — rzekł

do niego — gdybym nie wstał dziś rano, dostałbyś
ty za swoje spanie!

231. Postaw **przecinki i kropki.**

Biały śnieżek przykrył ziemię
W śnie zimowym bór nasz drzemie
Niema listka ani pączka
Ciężkie czasy dla zajączka

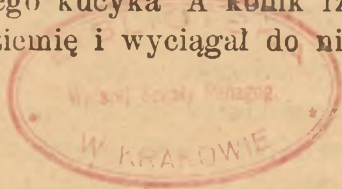
Gaśnie zwolna słońko złote
Ukończyło swą robotę
Nie spoczęło ani chwili
Teraz do snu głowę chyli

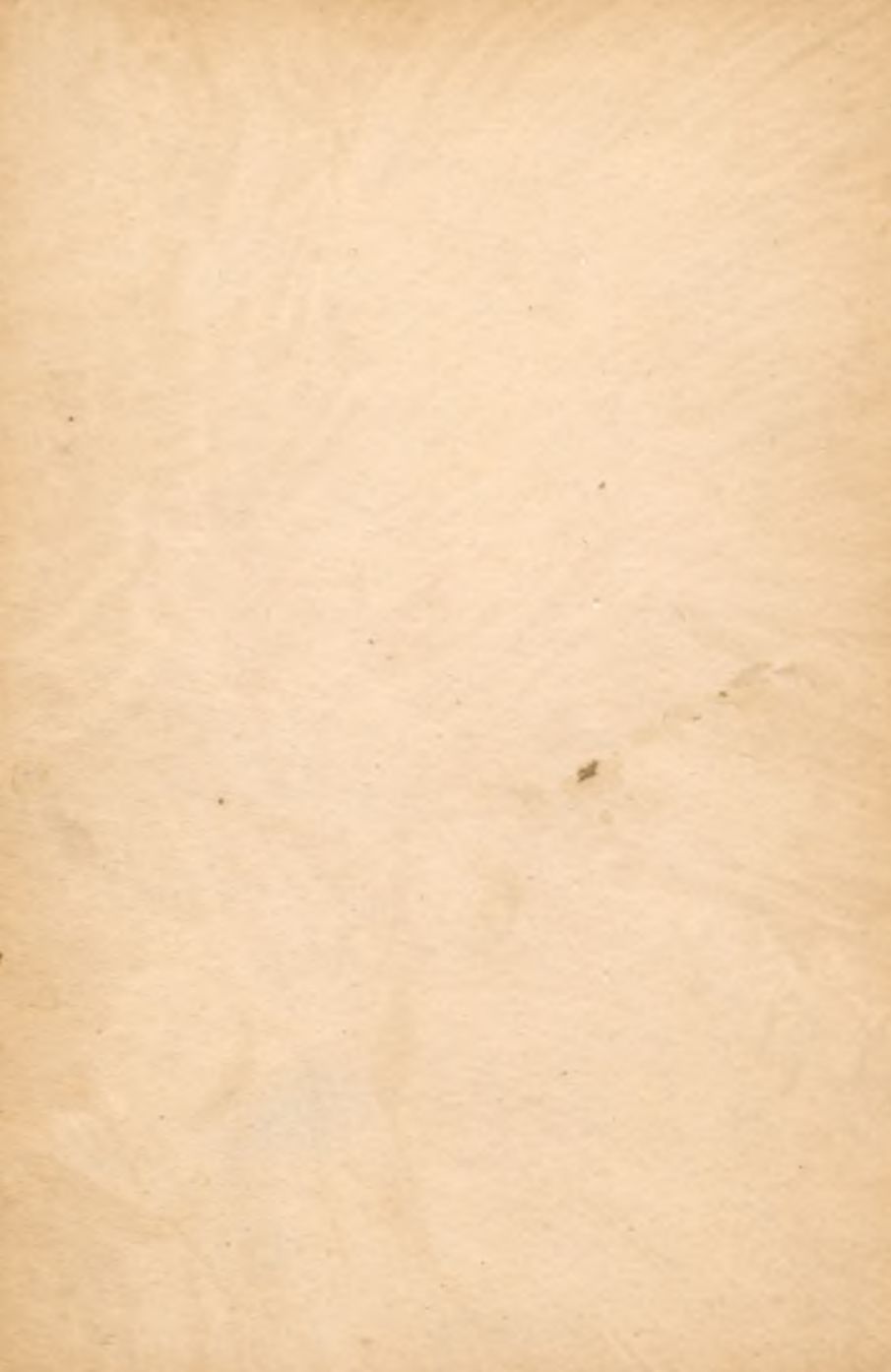
Już błysnęła pierwsza gwiazda
Bocian leci z łąk do gniazda
Pustką stoi szara rola
Rolnik z plugiem wraca z pola

Biedna Misia bardzo chora
Więc posłano po doktora
Wziął kapelusz doktor stary
Wziął babcine okulary
Spojrzał bystro zmarszczył czoło
I rzekł groźnie:

Zbyttnio jadłaś moja pani
Masz gorączkę to się gani
Wnet lekarstwo przyślę z miasta
Teraz kleik jeść i basta

Konik stanął przed gankiem otrząsnął się zarżał Staś usłyszał ten głos w pokoju wybiegł na podwórze i zaczął krzyczeć z radości że znów zobaczył swojego kucyka A konik rżał uderzał kopytkiem o ziemię i wyciągał do niego głowę.

- Geike A. Geografia fizyczna, tłóm. z angielskiego, wyd. nowe, poprawione i uzupełnione przez Józefa Morozowicza. Z 21 drzeworytami w tekście — 40
Karton — 50
- Lejowa E. Krótki przegląd kuli ziemskiej, czyli początkowa nauka geografii powszechnej w pytaniach i odpowiedziach, podług najlepszych źródeł opracowana. Wyd. 11-te. Karton — 40
- Lockyer I. Norman. Pierwsze początki astronomii, przeł. Wł. Skłodowski, z 54 drzew. w tekście i ryciną tytułową — 50
Karton — 60
- Nauka o rzeczach w 650 obrazkach według G. Colomba, dyrektora pracowni botanicznej w Uniwersytecie paryskim, opracowała Z. Jotejko-Rudnicka. Karton — 70
Treść: Kamienie. — Metale. — Woda i powietrze. — Materiały spożywcze. — Opał i oświetlenie. — Odzienie. — Rośliny. — Nasi wrogowie. — Nasi sprzymierzeńcy. — Materiały przemysłowe. — Człowiek.
- Niewiadomska Cecylia. A. B. C. Uczmy się czytać i pisać, z wieloma obrazkami. Karton — 30
— Elementarz, nauka czytania i pisania z obrazkami i wzorami pisma. Karton — 20
— Pierwszy rok gramatyki. Klasa wstępna. Wydanie 5-te . . . — 15
— Drugi rok gramatyki. Klasa I. Wyd. 2-gie — 20
— Trzeci rok gramatyki. Klasa II. Wyd. 2-gie — 25
— Czwarty rok (składnia) — 15
- Rudnicka Ant. Zbiór zadań arytmetycznych, z krótkimi wskazówkami metodycznymi, rok 1-szy — 15
— Toż, rok 2-gi — 20
— Toż, rok 3-ci — 30
- Schreber M. Dr. Gimnastyka lecznicza pokojowa, czyli zasady ćwiczeń gimnastycznych, bez przyrządów i pomocy wykonywanych, dla płci obojga i każdego wieku. Przetłóm. dr. med. R. Radziwiłłowicz, z 45 drzeworytami i tablicą — 60
- Stattlerówna H. Początkowa nauka arytmetyki w układzie metodycznym. Część 1-sza — 20
— Toż. Część 2-ga — 30
- Warnkówna J. i Jahołkowska L. W ogródku dziecięcym. Zbiór zabaw, marszy i piosenek na jeden głos z towarzyszeniem fortepianu, w układzie M. Zapolskiej. Wyd. 3-cie. Część I i II. Karton po — 80
- Weryho Marya. Jak zając dzieci w wieku przedszkolnym. Pogadanki, rozmowy, zabawy i robótki. Wyd. 2-gie, z rysunkami i wzorami w tekście kop. 80 Karton 1 —
- Wehrowa M. Pierwsze czytania dla dorosłych. Część 1-sza — 25
— Toż. Część 2-ga — 30